

RIVIERENHOF

RIVIERENHOF

BOMEN UIT VERRE STREKEN

Provincie
Antwerpen

Slechts een deel van de bomen en struiken die in onze natuur voorkomen, zijn ook werkelijk inheems. Inheemse bomen zijn bomen die hier van origine thuishoren en niet van elders zijn ingevoerd. Talloze andere soorten werden uit heel de wereld naar Europa overgebracht omwille van het hout, de vruchten of voor hun fraaie verschijning in landschapstuinen en parken. Ook het provinciaal groendomein Rivierenhof bezit een prachtige verzameling bomen. Kom deze opmerkelijke exemplaren ontdekken. Deze brochure gidst je via een mooie wandelroute aangeduid met groene paaltjes doorheen het domein. Veel plezier!

!START! ONTHAALGEBOUW DOMEINWACHTERS

Volg de groene paaltjes. Wanneer er een nummer op staat, komt dit overeen met de genummerde informatie in de brochure over de merkwaardige boom die daar staat, aangeduid met een naambordje.

De deputatie van
de provincie Antwerpen

Voorzitter
Cathy Berx, gouverneur

Leden
Luk Lemmens
Ludwig Caluwé
Jan De Haes
Kathleen Helsens
Provinciegriffier
Danny Toelen

V.U. Peter Verdyck, directeur Provinciale
Groendomeinen Regio Antwerpen (PGRA).
D/2019/0180/9
Herziene oplage: voorjaar 2019.

Deze brochure is gedrukt op ecologisch
verantwoord 100% gerecycleerd papier.

1. TROMPETBOOM / CATALPA BIGNONIOIDES

Herkomst: Zuidoostelijk Noord-Amerika

Maximale hoogte: 15 m

Blad: zeer groot hartvormig, frisgroen

Bloem: witte bloemen in opstaande pluimen

Vrucht: lange, bruine peulen

Grondsoort: alle, maar niet op natte bodem

WEETJE

→ De botanische naam catalpa is een verbastering van 'catawba', de naam van de indianenstam die het gebied bewoonde waarin botanici de soort voor het eerst ontdekten. De bladeren verschijnen vanaf eind april en vallen alweer af in de vroege herfst. Het loof heeft een sterke geur en geneeskrachtige werking. Als een bloem apart wordt bekeken, blijkt dat deze de vorm heeft van een trompet. Vandaar de Nederlandse benaming 'trompetboom'.

2. WITTE PAARDENKASTANJE / AESCULUS HIPPOCASTANUM

Herkomst: Zuidoost-Europa

Maximale hoogte: 30 m

Blad: handvormig, donkergroen

Bloem: witte, opstaande pluimen

Vrucht: glanzende bruine kastanjes in bolster

Grondsoort: geringe eisen

WEETJE

→ De nectarrijke, kaarsvormige bloemen dragen een honingmerk, een rode vlek die insecten naar het hart van de bloem moet leiden. Deze rode vlek wordt geel na de bestuiving. De stam vertoont bijna altijd draaigroei, een spiraalvormige groeiwijze, hetgeen het hout ongeschikt maakt als timmerhout maar wel geschikt voor het maken van meubels en kisten. De Turken genazen dampigheid (winderigheid) bij paarden door ze kastanjes te laten eten. Het bladlitteken aan de twijg heeft de vorm van een paardenhoefijzer. Vandaar de Nederlandse benaming witte paardenkastanje.

3. MOERASCIPRES / *TAXODIUM DISTICHUM*

Herkomst: Zuidoostelijk Noord-Amerika
Maximale hoogte: 30 m
Blad: zachtgroene naalden
Bloem: onopvallend
Vrucht: eironde kegels, eerst groen, later bruin
Grondsoort: vochtig tot nat

WEETJE:

→ De boom vergroot zijn zuurstofopname door uit zijn wortelstelsel luchtwortels te laten opschieten. Dit gebeurt alleen wanneer hij in moerassige grond staat. Hij is winterkaal, wat uitzonderlijk is bij naaldbomen. Het hout is goed rotbestendig.

5. MOERASEIK / *QUERCUS PALUSTRIS*

Herkomst: Noordoostelijk Noord-Amerika
Maximale hoogte: 25 m
Blad: diep ingesneden, grof gelobd
Bloem: goudkleurige katjes
Vrucht: afgeplatte, bolvormige eikels
Grondsoort: alle, liefst voedselrijk

WEETJE:

→ Bij oudere moeraseiken zakken de onderste takken door en vormen zo een breed afdak, wat zeer kenmerkend is voor de soort. De boom dankt zijn naam aan de moerassige plaatsen die hij verkiest in zijn natuurlijke habitat. Bij ons doet de moeraseik het prima op alle mogelijke grondsoorten en wordt hier vaak als laanboom aangeplant. Het blad verkleurt prachtig donkerrood in de herfst.

4. GELE PAVIA (PAARDENKASTANJE) / *AESCLUSUS FLAVA*

Herkomst: Noord-Amerika
Maximale hoogte: 20 m
Blad: 5-tallig, donkergroen
Bloem: lichtgeel in pluimen
Vrucht: kastanje in gladde bolster
Grondsoort: geringe eisen

WEETJE:

→ Deze boom is verwant aan de witte paardenkastanje maar heeft gele bloempluimen. De bolsters zijn glad en niet stekelig zoals bij zijn Europese neef. Ook is hij veel minder gevoelig voor ziekten en aantastingen.

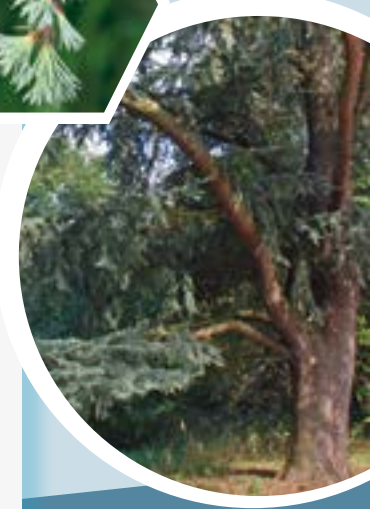

6. ATLASCEDER / *CEDRUS ATLANTICA 'GLAUCA'*

Herkomst: Noord-Afrika
Maximale hoogte: 25 m
Blad: zilverkleurige, grijsblauwe naalden
Bloem: onopvallend
Vrucht: tonvormige kegels
Grondsoort: goed doorlatende, niet te natte grond

WEETJE:

→ Het intensieve gebruik van cederhout leidde in de oudheid tot het verdwijnen van de cederwouden. De Egyptenaren gebruikten het hout voor de bouw van tempels en de Romeinen bouwden er oorlogsvloten mee. Cederhout is duurzaam en heeft een aangename geur. In de natuur komt de blauwe vorm ('Glauca') echter maar sporadisch voor.

7. OOSTERSE PLATAAN / *PLATANUS ORIENTALIS*

Herkomst: Zuidoost Europa, Klein-Azië

Maximale hoogte: 35 m

Blad: breed handlobbig, glanzend groen

Bloem: geelgroene, bolvormige hoofdjes

Vrucht: stekelig, bolvormig, bruin

Grondsoort: alle, niet te kalkrijk

WEETJE:

→ Het Griekse woord 'platus' betekent breed en typeert de brede kroon en het opvallend brede blad. In de nazomer schilferen de lichtbruine, verouderde stukken schors in grote delen af zodat de gelig groene onderschors goed zichtbaar wordt. Bij extreme droogte laat de oosterse plataan een deel van zijn bladeren vallen om uitdroging te voorkomen. De onderschors, die ook bladgroenkorrels bevat, neemt dan voor een deel de bladgroenverrichtingsfunctie over. Langs onze straten zien we meestal de 'gewone' plataan aangeplant. Deze boom is een bastaard van de westerse plataan uit Noord-Amerika en de oosterse plataan.

8. TULPENBOOM / *LIRIODENDRON TULIPIFERA*

Herkomst: Oostelijk Noord-Amerika

Maximale hoogte: 25 m

Blad: lang, breed, vierlobbig

Bloem: tulpvormig, groen met geel en oranje

Vrucht: lange, kegelvormige vruchten

Grondsoort: voedzaam en vochthoudend

WEETJE:

→ In de 17de eeuw werd de tulpenboom vanuit Noord-Amerika naar Europa gebracht. Hij werd hier eerst beschreven als een populier omdat zijn bladeren door de lange, dunne stelen net zo beweeglijk waren. Zijn gewone naam dankt hij aan de vorm van de bloemen, die zich hoog en onopvallend in de kruin bevinden. De Noord-Amerikaanse indianen noemden de tulpenboom 'kanohout' omdat ze uit één enkele stam een kano voor twintig man konden maken. Dit was mogelijk omdat de stam vaak een lengte van 15 meter bereikt voor hij zich vertakt.

9. MAMMOETBOOM / *SEQUIADENDRON GIGANTEUM*

Herkomst: Noord-Californië (USA)

Maximale hoogte: 50 tot 100 m

Blad: donkergroene naalden, spiraalvormig gerangschikt

Bloem: onopvallend

Vrucht: hangende, eivormige kegels

Grondsoort: zandige, goed doorlatende leembodem

WEETJE:

→ Deze snelgroeïende conifeer kan in zijn natuurlijk herkomstgebied 100 meter hoog worden. Ter vergelijking: de Antwerpse kathedraal meet 123 meter. Het is de meest volumineuze boom ter wereld met stamomtrekken tot 24 meter! Opvallend is de oranjebruine, sponsachtige bast die zacht en vezelig aanvoelt. De schors beschermt de boom tegen brand. Het geslacht dankt zijn naam aan de Cherokee indiaan Sequo-yah, die voor zijn volk het eerste geschreven alfabet ontwikkelde.

Provinciaal Groendomein Rivierenhof
 Turnhoutsebaan 246, 2100 Deurne
 03 360 52 18, rivierenhof@provincieantwerpen.be
 Vrije toegang van 6u30 tot 22u30

Toegankelijk Rivierenhof
 Alle grijze paden zijn geasfalteerd

Legende

Horeca	Minigolf	Doolhof	Azaleatuin	Speeltuin
Informatie	Rozentuin	Arboretum	Kinderboerderij	Verkeerstuin
Kasteel	Sprookjeshuis	Bomenhoroscoop	Bus	
Openluchttheater	Speelbos	Pinetum	Tram	

10. JAPANESE NOTENBOOM / *GINKGO BILOBA*

Herkomst: China

Maximale hoogte: 25 m

Blad: waaivormig, parallelnervig

Bloem: onopvallend bij vrouwelijke exemplaren, lange katjes bij mannelijke exemplaren

Vrucht: pruimvormig

Grondsoort: alle

WEETJE:

→ De ginkgo is een zeer oude plantensoort en wordt daarom ook als een levend fossiel omschreven. Het waaivormige blad wordt vergeleken met eendenpoten en kent ook medicinale toepassingen bij oorsuizingen en concentratiestoornissen. Hoewel het blad anders doet vermoeden, is dit een naaldboom. De vrucht stinkt heel erg, maar het nootje binnenin is eetbaar en wordt in Azië geroosterd gegeten. Ginkgo is van nature tweehuizig, maar op oudere leeftijd kunnen mannelijke en vrouwelijke bloemen toch aan één en dezelfde boom verschijnen.

11. TOVERHAZELAAR / *HAMAMELIS MOLLIS*

Herkomst: Azië

Maximale hoogte: 6 m

Blad: breed eivormig

Bloem: geel, lintvormig

Vrucht: doosvrucht, glanzend zwarte zaden

Grondsoort: alle, niet te nat

WEETJE:

→ De meeste toverhazelaars zijn winterbloeiers. En het lijkt wel of er toverkrachten aan het werk zijn wanneer de kleine gele bloemetjes opduiken in een kaal en grijs landschap. Daarom spreekt men van toverhazelaars. De bloemen worden bestoven door de wind, wat efficiënter verloopt wanneer de struik winterkaal is. De Noord-Amerikaanse indianen gebruikten het aftreksel van de

takken om brandwonden en abscessen te verzorgen. Ook werden de v-vormige takken gebruikt als wichelroede om water en ertsen op te sporen in de aarde. Deze toegedichte eigenschappen zijn echter nooit wetenschappelijk bewezen.

12. CITROENBOOMPJE / *PONCIRUS TRIFOLIATA*

Herkomst: Korea, Noord-China

Maximale hoogte: 3 m

Blad: driebladig, sterk gedoornd

Bloem: witte, stervormige bloemen

Vrucht: gele, citroenachtige bittere vruchten

Grondsoort: lichtzure, goed doorlatende bodem

WEETJE:

→ Dit sterk gedoornde boompje groeit veel sneller dan de gewone citrussoorten. De vrucht lijkt op een miniatuurcitroen met zeer veel pitjes. Hij is in onze streken goed winterhard en kan omwille van zijn talloze, zeer scherpe doornen als natuurlijke veekeuring of omheining worden aangewend. Deze toepassing was reeds in de landen van herkomst gebruikelijk.

13. GROENE TREURBEUK / *FAGUS SYLVATICA 'PENDULA'*

Herkomst: Europa

Maximale hoogte: 20 m

Blad: eivormig, donkergroen

Bloem: kleine, onopvallende katjes

Vrucht: nootjes

Grondsoort: goed doorlatend, humusrijk

WEETJE:

→ De beuk heeft een dunne, gladde schors die gevoelig is voor schorsbrand bij plotse blootstelling aan direct zonlicht door windval of houtkap. Het is een echte schaduwverdragende boom die zelf ook diepe schaduw werpt. Beuken-nootjes zijn lekker, maar ze hebben een giftige werking indien je er veel van eet. Als er uitzonderlijk veel nootjes zijn, spreekt men van een uitstekend 'mastjaar'. Vroeger lieten boeren hun varkens in de bossen lopen totdat ze goed vetgemest waren.

14. AMBERBOOM / *LIQUIDAMBAR STYRACIFLUA*

Herkomst: Noord-Amerika

Maximale hoogte: 30 m

Blad: handvormig gelobd, glanzend groen, mooie herfstkleur

Bloem: onopvallend geelgroen

Vrucht: ronde, stekelige doosvrucht aan lange steel

Grondsoort: vruchtbare, leemhoudende grond

WEETJE:

→ De bruinrode hars werd eerst omschreven als 'liquid amber' (vloeibare amber) wat zich nu in de wetenschappelijke naam vertaalt. De hars wordt verwerkt in lijm, zalf, parfum en wierook. Het blad lijkt op een esdoornblad, maar bij de amberboom staan de bladeren verspreid op de takken. Bij esdoorns groeien de bladeren tegenover elkaar. De twijgen van de amberboom vertonen mooie kurklijsten. Deze kurkachtige verdikking op de takken vinden we ook terug bij boomsoorten als de gladde iep (*Ulmus minor*) en de veldesdoorn (*Acer campestre*).

15. KURKBOOM / *PHELLODENDRON AMURENSE*

Herkomst: Azië

Maximale hoogte: 15 m

Blad: oneven geveerd, groen

Bloem: groengeel in lange pluimen

Vrucht: ronde, roodzwarte bes

Grondsoort: voedzame, humusrijke gronden

WEETJE:

→ Deze boom komt uit de omgeving van de rivier Amoer in Oost-Siberië en Mantsjoerije. De grijze schors is diep gegroefd en kurkachtig. De kurkboom is tweehuizig, wat betekent dat mannelijke en vrouwelijke bloemen op verschillende bomen zitten. Opvallend is het ontbreken van kroonbladen bij de bloemen. In tegenstelling tot wat zijn naam doet vermoeden, wordt deze boom niet gebruikt om kurk te maken. Hiervoor wordt de kurkeik (*Quercus suber*) uit Zuid-Europa aangewend.

16. DOODSBEENDERBOOM / *GYMNOCLADUS DIOICUS*

Herkomst: Noord-Amerika
Maximale hoogte: 30 m
Blad: zeer groot, dubbel geveerd, groen
Bloem: witachtige pluimen
Vrucht: dikke harde peul
Grondsoort: goed doorlatende bodem

WEETJE:

→ De boom is slechts bebladerd van einde lente tot begin herfst. De kale takken lijken op beenderen. In de VS worden de zaden geroosterd en gemalen om er een koffie-achtige drank van te maken.

17. ZWARTE MOERBEI / *MORUS NIGRA*

Herkomst: Azië
Maximale hoogte: 10 m
Blad: eirond tot hartvormig, glanzend groen
Bloem: onopvallend groen in hangende katjes
Vrucht: donkerrood tot bijna zwart, framboosachtig
Grondsoort: vochtig, kalkhoudend

WEETJE:

→ De zwarte moerbeï levert smakelijke zuurzoete vruchten. De vruchten kan je zo eten of verwerken tot een confituur die naar framboos en braambes smaakt. Om deze reden werd de boom vanuit Azië naar onze streken gebracht. De nauw verwante witte moerbeï (*Morus alba*) levert bladeren die als voedsel dienen voor de zijderups.

18. AMERIKAANSE EIK / *QUERCUS RUBRA*

Herkomst: Centraal en oostelijk Noord-Amerika
Maximale hoogte: 35 m
Blad: diep veerlobbig, getand
Bloem: goudgele katjes
Vrucht: brede, eivormige eikels
Grondsoort: alle, weinig eisend

WEETJE:

→ Afhankelijk van de hoeveelheid zon en de temperatuur, varieert de herfstkleur tussen oranje-rood en scharlakenrood. De eikels doen er twee jaar over om te rijpen. Deze neef van de moersei is een belangrijke houtproducent. In Europese bossen gedraagt de Amerikaanse eik zich als een invasieve exoot ten koste van de inheemse flora. Om deze reden wordt hij nu bestreden.

19. HONINGBOOM / *SOPHORA JAPONICA*

Herkomst: China, Korea
Maximale hoogte: 20 m
Blad: samengesteld blad, donkergroen
Bloem: roomwit in pluimen
Vrucht: grijze peulen, ingesnoerd
Grondsoort: alle, maar niet op natte bodem

WEETJE:

→ De peulen van de honingboom doen denken aan een kralensnoer. De zaden worden in Azië gebruikt als surrogaat voor opium. De bloemen bevatten veel nectar en worden graag bezocht door honingbijen, hetgeen de Nederlandse benaming verklaart.

MEER INFO & ANDERE PUBLICATIES ONTDEKKEN?

Surf naar www.provincieantwerpen.be

- 🔍 Rivierenhof
- 🔍 Hof van Leysen
- 🔍 Vrieselhof
- 🔍 Kesselse Heide

BEZOEK OOK ONZE ANDERE GROENDOMEINEN:

Hof van Leysen in Antwerpen, Vrieselhof in Oelegem (Ranst) en Kesselse Heide in Nijlen.

PROVINCIALE GROENDOMEINEN REGIO ANTWERPEN

Departement Vrije Tijd

Turnhoutsebaan 246 | 2100 Deurne
Domeinwachters T 03 360 52 18
rivierenhof@provincieantwerpen.be
www.facebook.com/rivierenhof